

Westerbloms

En kort släktkrönika

över 100 år

Mutsunda februari 2012

AnneMarie Hagström

Lars Westerblom
1812-1882

Catharina Larsdotter
1811-1891

Sigfrid Westerblom
18 februari 1837

Hösten 1840 seglar ett antal mindre båtar mot Sverige.

Människorna kommer från Wormsö, Livland (nuvarande Estland) och de har rymt från en grym och skoningslös arbetsgivare och söker sig nu därifrån för att skapa sig ett bättre liv.

Överresan är fylld av strapatser och diverse äventyrligheter, men man lyckas till slut nå den svenska kusten i närheten av Norrtälje.

Bland dessa estländare finns Lars Westerblom med sin hustru Catharina Larsdotter samt sonen Sigfrid, som är knappt fyra år. Familjen får efter en tid tillstånd att stanna i Sverige och Lars blir statare under Estuna prästgård.

Omkring 1860 förvärvar familjen en del av ett hemman i Mutsunda i Frötuna församling.

Lars avlider 1882 och hustrun Catharina 1891. Sigfrid är ende sonen.

Sigfrid Westerblom
1837-1917

Justina Jansdotter Eklöf
1833-1919

Johan Wiktor
25 april 1859

Carl Fridolf
29 augusti 1866

Sigfrid Westerblom växer upp i Estuna med arbete inom jordbruket men går också i snickerilära efter att först ha lärt sig till skomakare.

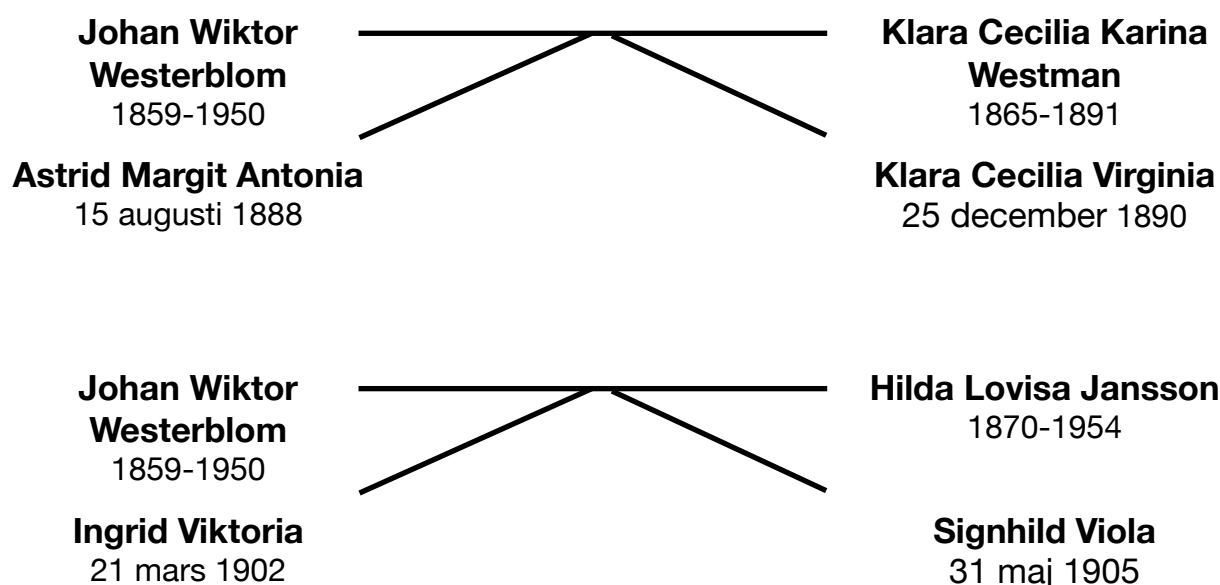
Sigfrid blir lärling hos snickarmästare Eklöf i Ununge och ingår äktenskap med Justina Jansdotter Eklöf, syster till snickare Eklöf.

Sigfrid gör sig känd som en skicklig och noggrann byggnads- och möbelsnickare och anlitas flitigt av bönderna i trakten. Sigfrid blir också tidigt intresserad av kommunala frågor och är ledamot i kyrko- och skolråd i hela tjugofem år. I sex år verkar han även som nämndeman i Frötuna socken.

I Mutsunda fanns en snickarbod, där Siffer (Sigfrid) och hans söner tillbringade åtskillig tid med att tillverka diverse redskap till jordbruket och hushållet, men även en hel del möbler. Sönerna fick tidigt lära sig snickra; Carl Fridolf berättar själv hur han redan som åttaåring börjar göra linjaler, pennskrin m m, vilka han sedan kunde sälja till sin skolkamrater.

År 1882 köper Sigfrid Westerblom gården Lervik i Frötuna församling.

1917 avlider Sigfrid i en ålder av 81 år. Justina gick bort 1910.

Johan Wiktor har bott i Frötuna sedan han var fyra år. Johan Wiktor var, som sin far, en skicklig snickare och tillverkade många avancerade möbler, bla de stora skåp som tidigare stått i Frötuna kyrkas sakristia, numera kan man se dem i Frötuna-gården.

Redan när han var 19 år blev han "frälst och lycklig" som han själv uttryckt det. Han blir snart söndagsskollärare; han startade nämligen söndagsskolan i bygden. Han verkade som lärare i söndagsskolan i närmare femtio år, men han arbetade också som slöjdlärare i skolan i Mutsunda och Spillersboda i över tjugo år.

Johan Wiktor var, som sin far, mycket aktiv i kommunala angelägenheter och i Frötuna församling var han ledamot av styrelsen i många år.

Wiktor var god vän och arbetade tillsammans inom kommunen med Vilhelm Jansson i Bläsboda bland andra.

En mörk kväll skulle Viktor cykla till Bläsboda för att hälsa på Vilhelm. I mörkret bar det sig inte bättre än att Viktor vid Finnkärret krockade med en annan cyklist. De båda cyklisterna ramlade i backen.

”Hocken är det? ”

”Det är Lervikar'n.....”

”Det här är Bläsboda'n. Jag var på väg till dej, jag

Johan Wiktor bodde den sista tiden hos sin dotter Signhild som flyttat till Ekhamen i Spillersboda.

Han blev 91 år och trots problem med både syn och hörsel var han in i det sista mycket aktiv och skötte många sysslor på gården.

Dottern Ingrid's barn Inger, bor i Norrtälje och dottern Signhild's barn Torbjörn Westerblom (avlidet 2020) och Torgny Larsson bor i Spillersboda.

Den 15 juli 1881 anordnas en auktion efter bonden Anders Ersson i Mutsunda och Johan Wiktor ropar då in diverse persedlar, allt enligt auktionsprotokollet:

1 kofta	1 krona 75 öre
2 sjaletter	75 öre
1 duk	1 krona 45 öre
1 lintyg	55 öre
1 guldring	4 kronor och 5 öre

När han är tjugoåttio år gifter han sig med Klara Cecilia Karina Westman från Blidö. Paret får två döttrar, men hustrun avlider efter endast några år.

1896 gifter han om sig med Hilda Lovisa Jansson och de får också två döttrar. Hilda Lovisa hade arbetat som piga hos Wiktors föräldrar i Mutsunda.

1897 förvärvar Johan Wiktor hemmanet Lervik i Frötuna församling av sina föräldrar.

Johan Wiktor var mycket uppskattad i trakten bland annat för sina kunskaper på det medicinska området. Han tillverkade ett plåster som hjälpte mot de flesta åkommor. Vad plåstret bestod av var hemligt men enligt barnbarnet Torbjörn köptes ingredienserna på apotek. Köpare kom från alla håll för att få köpa dessa plåster.

Han tillverkade:

- Ett GULT "dragplåster" som användes mot blodförgiftning och andra svårare infektioner
- Ett RÖTT "läkplåster", som var verksamt mot särskilt svårläkta sår, bland annat bensår
- En SMÖRJA mot eksem och som också tog bort klåda.

Han var även mycket omtänksam mot sina grannar och vänner och gick alltid och besökte dem vid sjukdomar, dödsfall o dylikt.

Brodern, Carl Fridolf blev allvarligt sjuk och inlagd på Norrtelje sjukhus i sex månader och ena njuren opererades bort. Efter hemkomsten skulle han skötas i hemmet och det blev då Johan Wiktor, som med sina kunskaper i naturmedicin, fick det svåra operationssåret att läka.

I Lervik arbetade han även med ett spånhyvleri. Hit kom bönderna från trakten omkring med kubbar av aspe, vilka sedan blev hyvlade till takspån. Takspån lades på uthus och lagårdar.

Vid berget bakom Lervik dämde vatten från Lervikssjön upp och via ett vattenhjul drevs spånhyveln; barnbarnet Torbjörn fick vara med och öppna och stänga dammluckorna för att reglera vattentillförseln.

1927 tog Wiktor initiativ till att bygga en ny missionskyrka i Spillersboda på en tomt snett mittemot det gamla kapellet. Hela bygden engagerades och 1928 stod den nya kyrkan färdig för invigning. I kyrkans vägg murades in ett skrin med dagens mynt, för att sparas till eftervärlden.

Carl Fridolf Westerblom
1866-1932

Anna Lovisa Jansson
1859-1936

Signe
1887-1963

Carl Fridolf växte upp i Mutsunda med sina föräldrar och sin bror, Johan Wiktor. Fadern Sigfrid, som var en skicklig snickare, lärde upp de två sönerna och båda blev duktiga yrkesmän. Carl Fridolf började snickra redan vid 7-årsåldern, han tillverkade linjaler, pennskrin och griffeltavlor som han sedan sålde till sina kamrater. Redan i så tidig ålder visade han alltså intresse för affärer.

Enligt egen berättelse snickrade han som 8-9 åring mindre vagnar och skrinkor och även ett mindre tröskverk. Olika nyttiga bruksting

förfärdigades i snickarboden; syskrin, sockerskrin, kryddlådor och toalettspeglar.

Vid 12 års ålder snickrar han en hyvelbänk samt hjul till en velociped som sedan användes i flera år. Snart började han även göra större möbler såsom byråar, chiffonjéer, svarvstol och småningom fanerade möbler med snidade utsmyckningar. På så sätt kunde han skaffa sig en hel del inkomster.

1885 gifter sig Carl Fridolf med Anna Lovisa Jansson, hon är också bosatt i Mutsunda men som fosterbarn i familjen Westerblom. För att få gifta sig med Lovisa måste Carl Fridolf "gå till kungs", han var nämligen bara 19 år, Lovisa var 7 år äldre. Med äktenskapet fick CF ett 5/8 hemman, vilket han sedan arrenderade ut och sedermera sålde. Han fick då ett kapital, som han kunde investera i en lanthandel.

1888 öppnar CF. sin första lanthandel i Mutsunda. Nästan samtidigt startar han en filial nere vid ångbåtsbryggan i Spillersboda. Denna lanthandel var öppen på kvällarna när ångbåten kom och det visade sig vara ett lyckokast.

Men han hade många järn i elden och han förstod sig väl på att göra affärer. Han sålde skörden från jordbruket och även skog. Han hade goda affärsförbindelser i trävarubranschen, även utomlands, vilket gav honom en hel del vinster.

Carl Fridolf var i många hänseenden en framåtsträvande ung man. På 1880-talet hade telefonin slagit igenom i landets större städer. CF. blev genast intresserad. Sagt och gjort, 1890 köper han ett antal apparater från Stockholm, stora skåp som han satte upp lite varstans i traktens gårdar, Håtö, Lervik m fl. Ledningar drogs från Mutsunda-affären, där växeln låg. Batterier ordnade han själv; "hade någon sorts syra (salmiak) på burkar".

Mutsunda-affären låg emellertid alltför långt från stora landsvägen och det blev nödvändigt att flytta verksamheten. Han sålde gården i Mutsunda med 2 000 kronors avans och arrenderade tomten ovanför ångbåtsbryggan i Spillersboda. 1894 - 95 byggde han det stora gula huset. Det byggdes av solitt timmer i två våningar om sammanlagt 12 rum och 2 kök. 10 år senare tillkom det mångkantiga tornet. Här i huset öppnade han en mycket väl försedd affär med ett sortiment, som var oerhört omfattande. Läs förteckningen här intill!

CF. var dock en äkta entreprenör och nöjde sig inte med att verka i Spillersboda. Han öppnade en filial i Skeppsdal, Österåker, där han 1897 lät bygga upp ett hus med 14 rum. Virket hade han kommit över billigt, det var rivningsvirke från bla 1897 års Stockholms-utställning och även från en fastighet Vasagatan 8, där det nya posthuset i Stockholm skulle byggas.

Filialen i Skeppsdal, vilken sköttes av dottern Signe, brann dock ner 1927.

CF. hade också mindre filialer i Vетtershaga och Åkerö.

Vid sekelskiftet blev det mycket populärt att tillbringa någon vecka på ett skärgårdspensionat eller hotell och efterfrågan på rum ökade markant. I det stora gula huset startade Carl Fridolf även en pensionatsrörelse. CF. hade ju byggt 12 rum och 2 kök och förutom handelsboden inreddes nu ett antal rum till pensionat. Carl Fridolf drev pensionatet i egen regi tillsammans med hustrun Lovisa och dottern Signe.

Stockholms-familjerna kom med ångbåten från storstan, vilade, åt god mat och andades frisk, stärkande havsluft.

Pensionatsgästerna åt sina måltider de första åren i de små rummen en trappa upp i gula huset, de fick då äta i tre omgångar. Dottern Signe övertog snart ansvaret för hela pensionatsrörelsen. Den ena hotellbyggnaden efter den andra tillkom. En mindre matsal byggdes, men den räckte inte till. Snart byggdes den stora matsalen, vilken kunde ta upp till 100 gäster. Personalen på pensionatet bodde i den runda delen av gula huset. Där var rummen små och lyhörda och dög inte att hyras ut till gästerna.

Dessutom byggdes en takaltan i nivå med trädkronorna och den blev mycket populär som festlokal. Westerbloms pensionat blomstrade och hade ett mycket gott renommé.

Men molnen hopade sig över pensionat och affär. Carl Fridolfs bokföring var svår att överblicka och han startar det ena projektet efter det andra och inte alla lyckas. Olika engagemang i varvs- och rederiverksamhet kostade mycket pengar, dessutom började CF. att känna av en allt sämre hälsa.

En vårkväll i maj 1932, när han avslutat dagens pappersarbete, går han till postlådan för att sända iväg dagens brev, faller ihop och avlider.

Dottern Signe är nu 45 år, hennes man Halvar är skeppare och är oftast ute på resor. Sonen Olle blir mer och mer oumbärlig för Signe och han blir den som tar över affärsverksamheten, medan Signe driver pensionatet.

Att det inte alltid var så lätt för en kvinna att driva en så omfattande affärsrörelse framgår bl a av brevväxling mellan Signe och hennes sjökaptan Halvar. Han var ständigt ute på resor och var borta i långa perioder. Signe skriver om sina svårigheter att kunna betala räkningar, hon ber sin make enträget att sända pengar och hon klagar över allt arbete med att skaffa personal för sommaren och hon skriver om problem med att få tillstånd till bensinmacken och hur hon ofta möts av misstroende och skepsis från myndighetspersoner.

Sommaren 1936 höll det på att gå riktigt illa för pensionatet. En kväll började plötsligt ett av annexen att brinna. I huset fanns förutom hotellrum även vaktmästarbostad och personalrum. Brandförloppet blev våldsamt och elden syntes vida omkring. Grannar och öbor strömmade till och hjälptes åt med att långa vatten från sjön. Några hotellgäster bodde inte i annexet som tur var, men vaktmästaren skadade sig i huvudet när han lyckades rädda en ung flicka ur den brinnande byggnaden. Trots hjälpinsatserna lyckades man inte rädda byggnaden utan den brann ner till grunden.

Ett annat problem som uppstod varje år var bristen på vatten. Tillgången på dricksvatten var dålig och saltvatten trängde ofta in i brunnarna. Man måste då hämta vatten från en källa vid Lervik, vilket krävde besvärliga transporter.

Alla måltider till pensionatsgästerna serverades från "gående bord" och det fanns ett särskilt skisskåp som användes för förvaringen av livsmedlen. Isen högs från Mutsunda-sjön och förvarades i en isstack, varifrån isen sedan levererades till isskåpet. Bröd till pensionatet köptes från Lisas och Englas bageri, vilket låg alldeles intill.

En mycket uppskattad kock var Sven Olsson, brorson till Halvar. Sven Olsson hade varit kock på Svea-bolagets båtar men 1939 mönstrade han av och gick i land. Signe anställde honom som kock sommartid, på vintrarna arbetade han i Stockholm, där han också bodde.

En kokerska som också var mycket uppskattad för sin kokkonst var fröken Stahre från Hysingsvik. Hon var mycket ordningsam och kunnig och anlätades ofta vid fester och födelse- dagskalas runt om i trakten.

Tvätten sköttes av särskilda tvätterskor vid stranden vid Strandvillan. I riskabel närhet till den plats slaskhinkarna tömdes ut i fjärden!

Pensionatet kostade på en fin badanläggning, Badholmen. En båt, ibland körd av kapten Halvar Olsson, transporterade gästerna den korta sträckan över fjärden och hämtade dem sedan på eftermiddagen.

Badholmen var ett riktigt "äventyrsbad" med en rutschkana byggd i trä och där man åkte på "slädar" nedför ut i vattnet. Det fanns även en synnerligen populär trampolin som flöt på en flotte i vattnet och som kunde vickas fram och tillbaka, tills den nästan välte. Det utlöste tjut av skräck och förtjusning! Att solbada på de härliga klipphällarna vid Badholmen var naturligtvis underbart för stressade storstadsmänniskor!

Midsommar var den verkliga höjdpunkten för pensionatet. På midsommarafton anordnades lekar och dans runt stängen och långdans runt hela området vid pensionatet. Till middag serverades nu verkliga delikatesser; det var kyckling med färska grönsaker och till efterrätt glass.

Ledare för lekarna och dansen på midsommarafton var ibland Gunnar Eriksson. Han ledde även senare på kvällen vandringen upp till Boberget, där man avslutade midsommaraftonen med en liten svängom till Gunnars musik. Midsommaren var en storslagen fest för både Spillersboda-bor och sommargäster.

Signe avlider 1963. Pensionatsrörelsen har då upphört, den nya affären i det stora funkishuset är i full gång med Olle och Britta Olsson som omtyckta och driftiga butiksägare. Flera sommarstugeområden växer upp runt om i Spillersboda och antalet kunder sommartid är överväldigande stort. Brittass charkdisk är vida känd, där styckades de finaste köttbitar och man kunde få allt man önskade, kunderna stod tålmodigt i kö.

Olle och Britta går i pension efter 50 år och affären säljs vidare.

En ofta lyckosam men också dramatisk period av 100 år med Westerblom avslutas.

Ett stort tack till alla som inspirerat till denna historie-beskrivning: Roine och Pia Lövgren som så varsamt vårdar den gamla hotelldelen, Torbjörn Westerblom som generöst delat med sig av sina minnen och Sten-Åke Nilsson som bistått med unika gamla foton, Asta Jansson som mindes sin tid som 15-årig anställd i kallskänken och Gun Svensson som med osvikligt minne givit mig korrekta årtal!

Einar Malms bok "Lågtryck över kustbandet" har varit ett stort stöd för mig!

Mutsunda februari 2012

AnneMarie Hagström